

CES – Sverige 2014

Thomas Wenninger

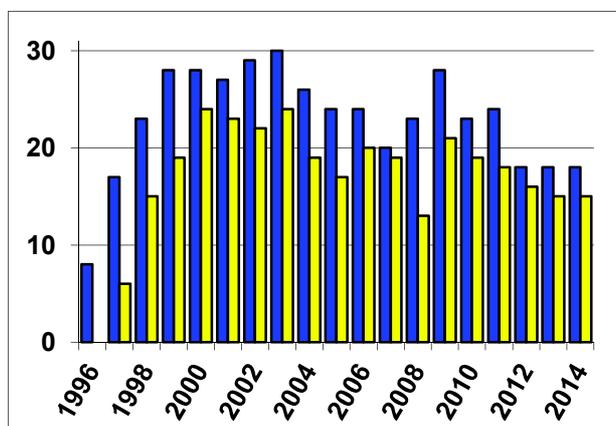
Inledning

Detta var den nittonde säsongen för CES-projektet. Antalet deltagande platser var lika med föregående år, se figur 1. Fältarbete genomfördes på 18 platser. En ny plats startades med gott fångstresultat i Skåne. Två platser var förändrade jämfört med tidigare. Underlaget för jämförelser mellan 2013 och 2014 utgörs av 15 platser, vilket är en ovanligt hög andel.

Den geografiska spridningen av CES-platserna 2014 visas i figur 2. I tabell 1 förtecknas de tillsammans med en summering av resultaten. De huvudsakliga fångstmiljöerna 2014 fördelade sig enligt följande (förändring jämfört med 2013 inom parentes): lövskog 4 (+1), buskmark 10 (0), bladvass 4 (-1).

Nedan lämnas dels en summarisk redovisning av resultaten, dels en något utförligare presentation av resultaten för några arter som under projektperioden uppvisat tydliga förändringar av populationsstorleken.

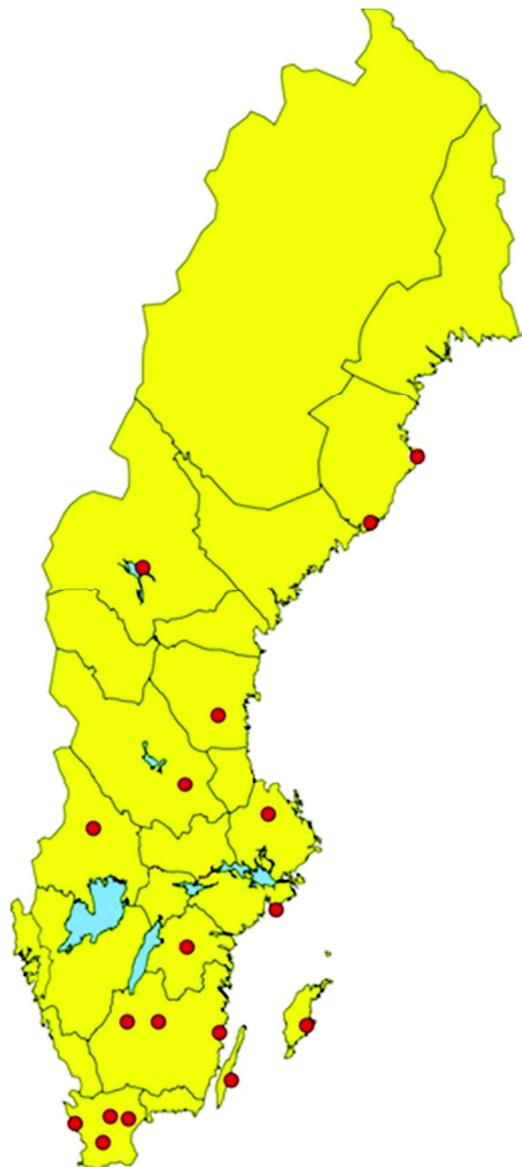
Tyvärr har denna rapport blivit både försenad och mindre omfattande än brukligt eftersom det varit ovanligt mycket att göra på RC under denna vinter.

Figur 1. Antal deltagande CES-platser 1996-2014. Fyllda staplar visar antal platser ett enskilt år, ofyllda staplar visar antal upprepat deltagande från året före.

Övergripande resultat

Under året hanterades 5 491 fåglar av 77 arter, vilket är 13 % fler individer än 2013, och ett ganska normalt antal hittills inom CES. Ökningen kan inte förklaras genom ändringar av fångst-insatsen, utan måste bero på ökad tillgång på fåglar. Sammanlagt utnyttjades 179 nät, jämfört med 195 nät under 2013, vilket är en minskning med 8 %. Totalt sett ökade alltså fångsten trots att fångst-insatsen minskade. I det följande utgår alla jämförelser från de 15 platser som deltog båda åren och på ett likartat sätt.

Figur 2. CES-platser 2014.

Tabell 1. Deltagande fångstplatser i CES - Sverige 2014, grupperade efter huvudbiotop och ordnade från norr till söder. De nya och ändrade platserna markeras med en asterisk. Platsnumren är uppbyggda med landskapskod plus ett löpnummer. Ej åldersbestämda individer (1K+) ingår i summorna, men påverkar inte andelen 1K.

Nr	Plats	Ansvarig märkare	Antal nät	Antal fångade		Andel 1K %
				arter	individer	
<i>Lövskog</i>						
HS03*	Flästasjön 2 (ändrad)	Per Johansson	22	30	189	43
VR03	Barfån 2	Björn Ehrenroth	15	32	243	50
GO01	Ardre Kaupungs	Tomas Carlsson	10	31	197	49
SM21	Århult	Urban Rundström	11	33	284	46
<i>Buskmark</i>						
VB02	Gästerviken	Mattias Laisfeldt	9	26	269	75
VB01	Villanäs, Umedeltat	Tomas Brodin	10	17	131	47
JÄ02*	Västerhus (flyttad)	Thomas Holmberg	10	29	191	42
DR05	Kyrkbyjärn 3	Gittan Matsson	15	35	306	33
UP03	Oxängen 2	Anders Arnell	11	42	503	59
SÖ05	Älviken 3	Thord Fransson	11	28	241	48
SM20	Skillingaryds dämme	Mats Alderus	14	30	300	57
SK04	Hovdala 3	Håkan Winqvist	8	29	400	68
SK06	Näsby fält	Ola Svensson	6	30	274	50
SK05	Örby ängar 2	Mikael Jönsson	9	26	293	72
<i>Bladvass</i>						
ÖG05	Säbyviken	Claes Svedlindh	11	24	529	66
SM19	Uppsjön 2	Lars Johan Johansson	10	23	159	48
ÖL09	Bröttorpsören	Lennart Carlsson	15	37	511	61
SK07*	Silvåkra (ny)	Júlio M Neto	4	26	471	70
Summa			179	77	5491	57

Bestånd av häckande fåglar

Storleken av de häckande bestånden mäts inom CES genom fångsten av adulta fåglar. För alla arter sammantaget blev fångsten exakt lika stor som 2013 (Tabell 2). Några arter har ökat betydligt – t ex större hackspett, gärdsmyg, stjärtmes, grönsiska, entita, näktergal och talgoxe. Andra arter uppvisar stora eller måttliga minskningar. Tydligast minskningar noteras för domherre, pilfink, gulsparv, trädpiplärka, lövsångare, rödvingetrast och nötväcka. Tolkningen för arter som märks i relativt låga antal bör dock göras med viss försiktighet då slumpmässiga fångstvariationer kan ge stort utslag.

I Figur 3 visas beståndsutvecklingen för några arter. Att trädpiplärka och bofink minskat under perioden förefaller tydligt. Dock finns risk att kraftiga minskningar av fångsten vissa år med få exemplar kan ge stora utslag, som kräver motsvarande kraftiga ökning för att återställa nivån. Fångsten av trädpiplärkor har faktiskt varit av ungefär samma storleksordning under hela

perioden, även om figuren antyder att de håller på att dö ut.

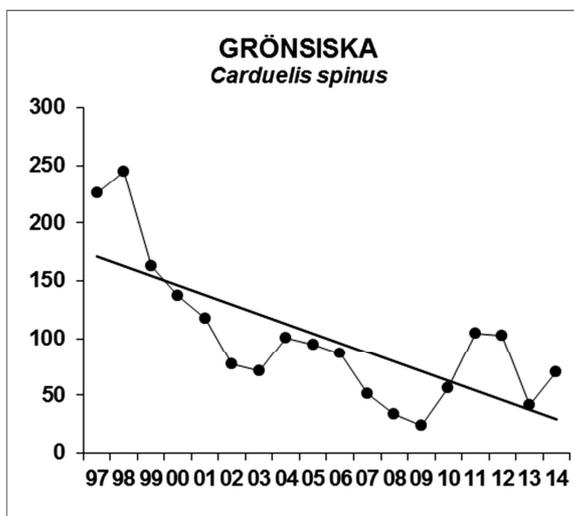
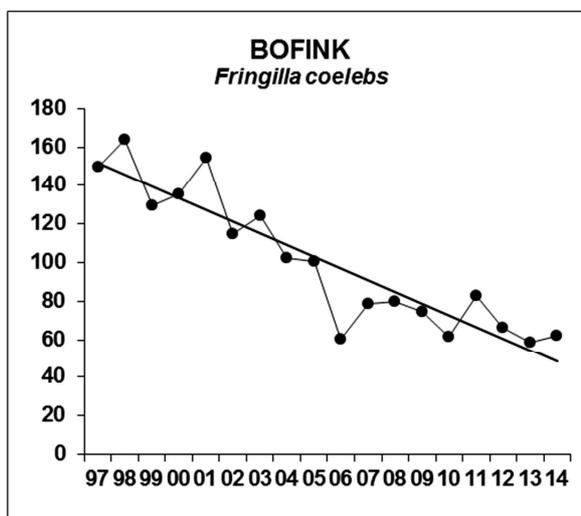
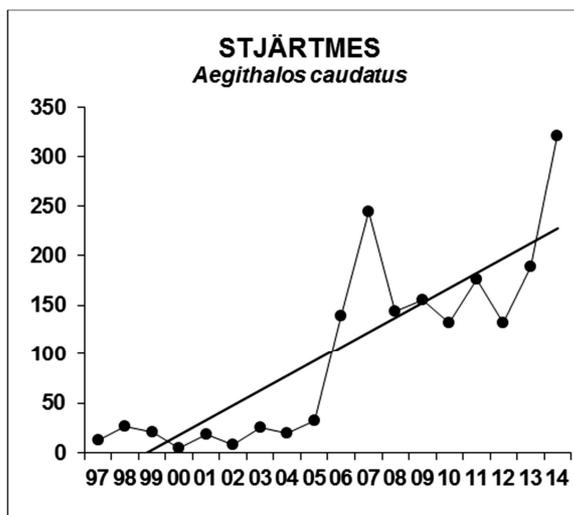
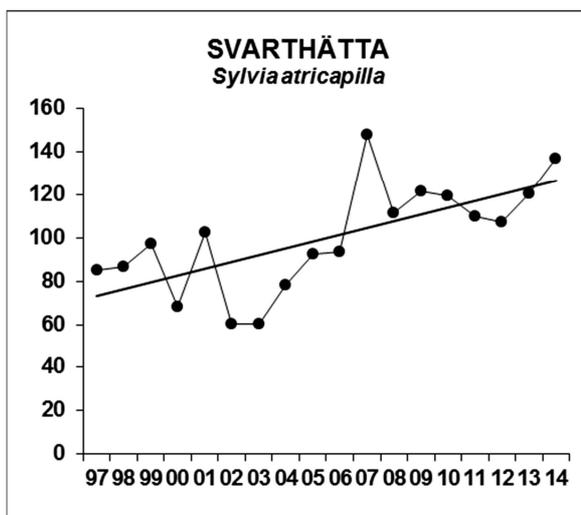
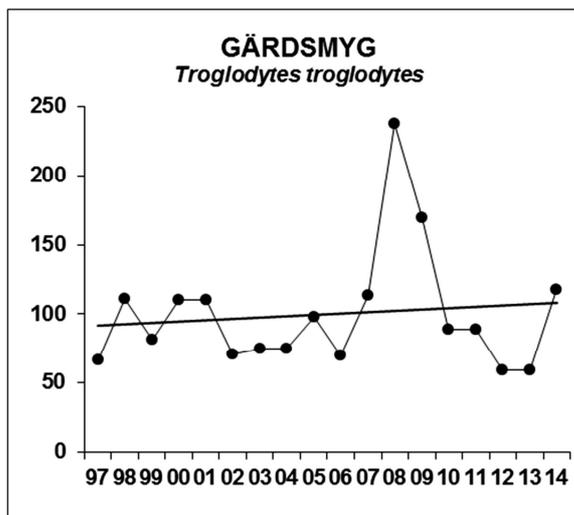
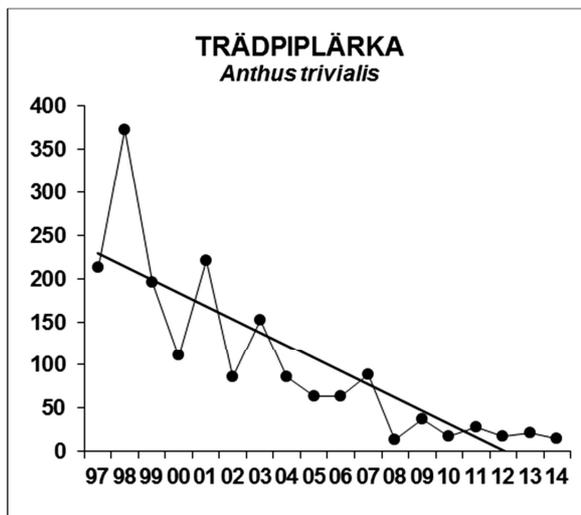
Reproduktion

Årets reproduktion mäts som kvoten mellan antalet årsungar och antalet adulta fåglar (Tabell 3). Jämfört med 2013 var den genomsnittliga reproduktionen 2014 drygt 20 % högre. 2011 och 2012 var båda mycket bra år. Reproduktionen 2013 var ca 15 % lägre än dessa, men årets ökning gör att 2014 till ett ännu bättre år än dessa. Den genomsnittliga kvoten under hela CES är 1,08 att jämföra med årets 1,34. Gransångare, stjärtmes, blåmes, rörsångare, taltrast och grönfink är några arter som lyckats klart bättre än föregående år. Bland arter som fångas i någorlunda antal registrerades tydligt sämre reproduktion hos sädesärla, näktergal, rödstjärt och bofink.

Ett annat sätt att belysa reproduktionen är andelen ungfåglar i fångsten, vilken visas för några arter i Figur 6.

Tabell 2. Förändring av den totala fångsten av adulta (2K+) fåglar vid jämförbara CES-platser mellan 2013 och 2014. n = antalet jämförda platser för respektive art. Endast de vanligaste arterna redovisas, dvs. arter som fångats på minst 6 platser de båda åren sammantaget. Förändringarna har inte testats statistiskt.

Art	n	Antal 2K+		Förändring (%)
		2013	2014	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	7	5	10	+100
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	9	20	14	-30
Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	9	22	22	0
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	7	6	12	+100
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	12	24	26	+8
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	13	49	59	+20
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	9	35	52	+49
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	10	11	15	+36
Koltrast <i>Turdus merula</i>	14	46	40	-13
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	8	13	18	+38
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	13	17	22	+29
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	7	20	15	-25
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	8	45	47	+4
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	8	61	50	-18
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	10	138	148	+7
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	8	25	25	0
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	11	23	28	+22
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	10	94	104	+11
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	15	118	112	-5
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	15	89	101	+13
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i> spp.	9	48	41	-15
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	15	359	269	-25
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	7	15	13	-13
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	10	38	36	-5
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	8	10	17	+70
Entita <i>Parus palustris</i>	9	9	15	+67
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	14	82	70	-15
Talgoxe <i>Parus major</i>	15	82	116	+41
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	9	13	10	-23
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	6	9	13	+44
Pilfink <i>Passer montanus</i>	6	20	11	-45
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	14	102	108	+6
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	13	62	69	+11
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	7	16	27	+69
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	7	22	7	-68
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	8	40	25	-38
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	13	78	98	+26
Samtliga arter	15	1966	1966	0

Figur 3. Populationsnivå hos adulta (2K+) fåglar för några arter. Index 100 = medelvärdet för perioden. Se vidare texten.

Tabell 3. Förändring av kvoten årsungar (1K) vid jämförbara CES-platser mellan 2013 och 2014. Förändringarna har inte testats statistiskt.

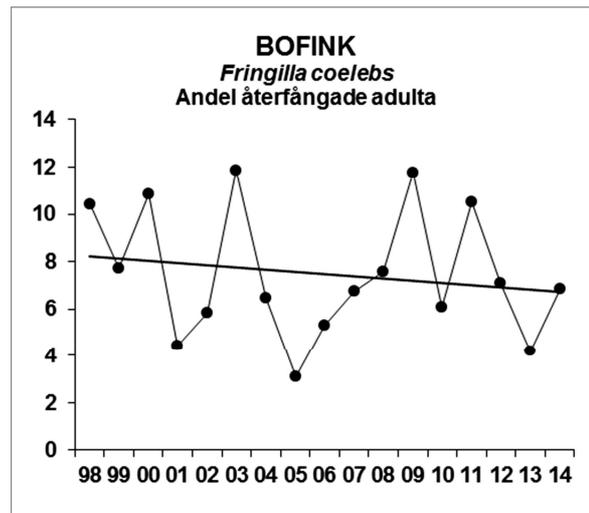
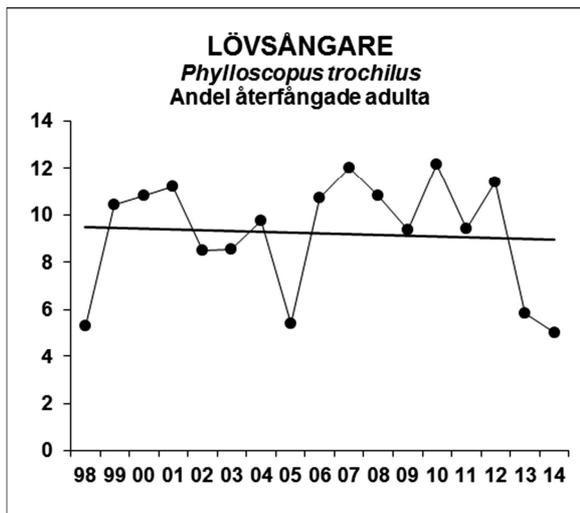
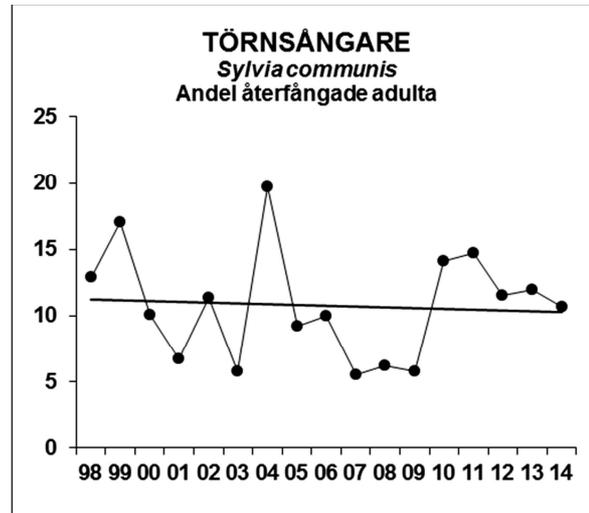
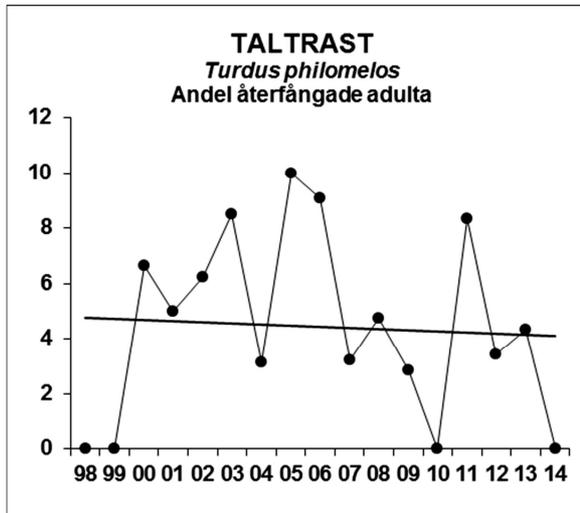
Art	2013			2014			Förändring (%)
	2K+	1K	Kvot	2K+	1K	Kvot	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	5	2	0,40	10	3	0,30	-25
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	20	18	0,90	14	14	1,00	+11
Sädesärila <i>Motacilla alba</i>	22	32	1,45	22	9	0,41	-72
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	6	17	2,83	12	42	3,50	+24
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	24	40	1,67	26	28	1,08	-35
Rödihake <i>Erithacus rubecula</i>	49	159	3,24	59	282	4,78	+47
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	35	35	1,00	52	20	0,38	-62
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	11	13	1,18	15	8	0,53	-55
Koltrast <i>Turdus merula</i>	46	34	0,74	40	50	1,25	+69
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	13	4	0,31	18	9	0,50	+63
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	17	14	0,82	22	36	1,64	+99
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	20	5	0,25	15	1	0,07	-73
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	45	118	2,62	47	114	2,43	-8
Kärsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	61	107	1,75	50	94	1,88	+7
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	138	103	0,75	148	220	1,49	+99
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	25	10	0,40	25	11	0,44	+10
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	23	22	0,96	28	37	1,32	+38
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	94	85	0,90	104	87	0,84	-7
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	118	51	0,43	112	44	0,39	-9
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	89	80	0,90	101	130	1,29	+43
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i> spp.	48	37	0,77	41	99	2,41	+213
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	359	481	1,34	269	391	1,45	+8
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	15	2	0,13	13	1	0,08	-42
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	38	13	0,34	36	14	0,39	+14
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	10	7	0,70	17	26	1,53	+118
Entita <i>Parus palustris</i>	9	24	2,67	15	36	2,40	-10
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	82	127	1,55	70	224	3,20	+107
Talgoxe <i>Parus major</i>	82	138	1,68	116	248	2,14	+27
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	13	11	0,85	10	12	1,20	+42
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	9	3	0,33	13	4	0,31	-8
Pilfink <i>Passer montanus</i>	20	37	1,85	11	28	2,55	+38
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	102	81	0,79	108	46	0,43	-46
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	62	23	0,37	69	49	0,71	+91
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	16	17	1,06	27	18	0,67	-37
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	22	15	0,68	7	3	0,43	-37
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	40	16	0,40	25	15	0,60	+50
Sävspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	78	74	0,95	98	85	0,87	-9
Samtliga arter	1966	2173	1,11	1966	2636	1,34	+21

Mellanårsöverlevnad

Denna mäts inom CES som andelen av de fångade adulta fåglarna som året därpå återfångas. Även om chansen att återfå en viss individ kan förefalla liten återfångas i genomsnitt ca 7 % av de adulta fåglarna (Tabell 4). Eftersom antalet individer för varje art är lågt är ofta förändringarna mellan åren stora. Det kan även vara intressant att notera att andelen återfångade ungefär är lika hög oavsett var

arterna tillbringar vintern. För några arter visas andelen återfångade adulta över tiden i Figur 4.

När det gäller fåglar märkta som årsungar är andelen som återfångas nästkommande år klart lägre än för de som märks som adulta och i genomsnitt ligger andelen som återfångas mellan 1 och 2 % (Tabell 5).

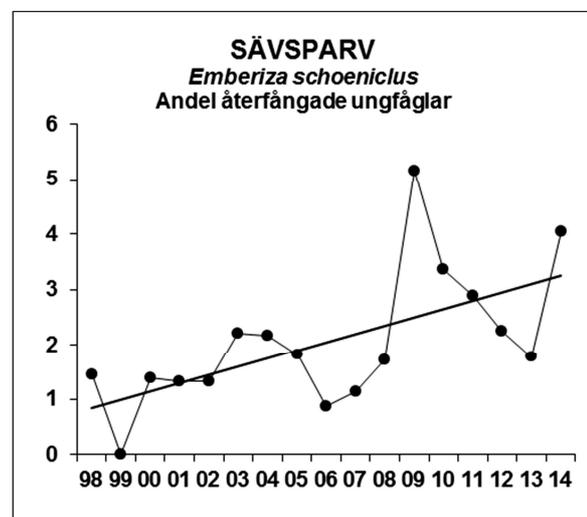
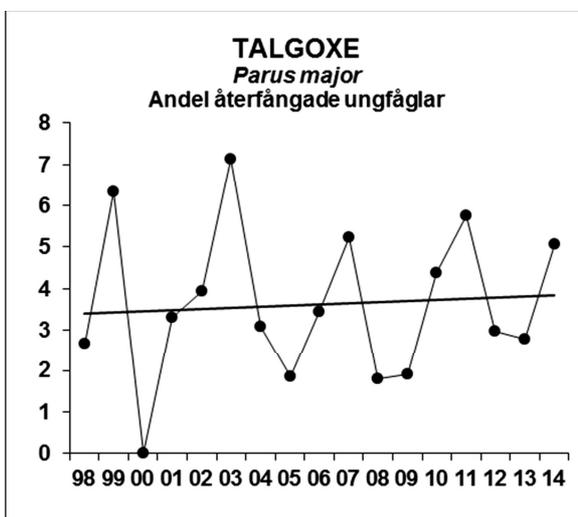
Figur 4. Andel återfångade av individer fångade som adult (2K+) vid CES-platser året före. Motsvarande siffror för de senaste åren finns i tabell 4.

Tabell 4. Andel återfångade av individer fångade som adulta (2K+) vid CES-platser året före. Endast arter med mer än en återfångst 2012, 2013 eller 2014 redovisas. Materialet har uppdelats på stannfåglar, kortdistansflyttare resp. tropikflyttare. Förändringarna har inte testats statistiskt.

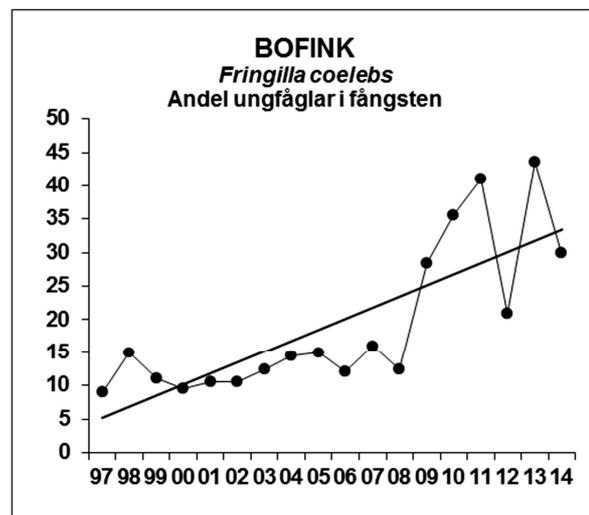
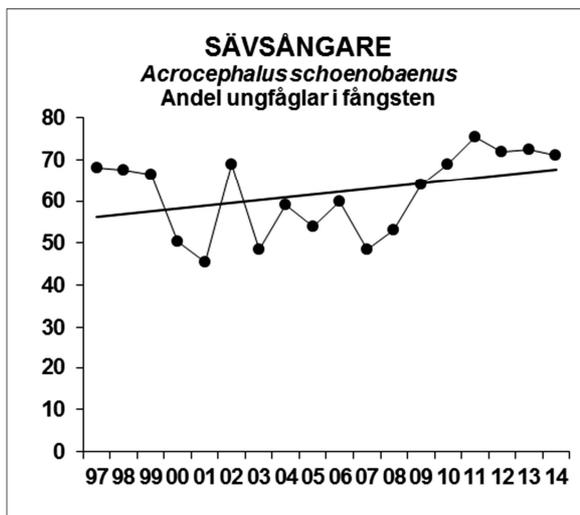
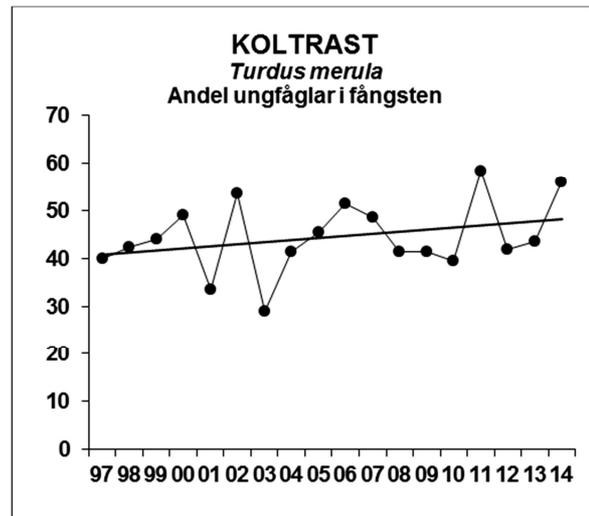
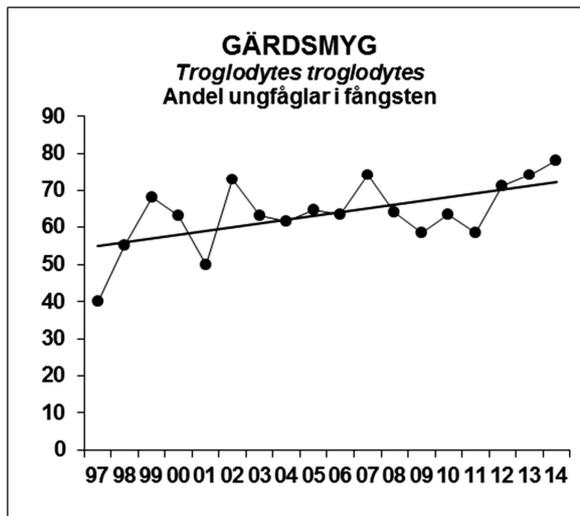
Art	Antal fångade adulta			Andel återfångade (%)		
	2011	2012	2013	2012	2013	2014
Övervintrar i Sverige						
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	5	8	5	0	12	20
Entita <i>Parus palustris</i>	13	9	9	0	11	22
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	85	89	82	12	18	12
Talgoxe <i>Parus major</i>	110	137	82	13	7	16
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	10	13	13	30	31	15
Pilfink <i>Passer montanus</i>	19	18	20	5	11	0
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	55	70	62	5	1	3
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	27	24	40	4	21	12
Övervintrar i Västpalearktis						
Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	35	30	22	11	7	14
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	29	24	24	7	8	8
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	66	64	49	2	2	0
Koltrast <i>Turdus merula</i>	29	54	46	10	11	20
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	45	38	13	4	3	8
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	29	23	17	3	4	0
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	21	14	20	0	7	5
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	155	119	102	7	4	7
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	141	111	78	9	6	10
Övervintrar i tropiska Afrika						
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	21	13	20	14	15	5
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	58	32	35	7	12	20
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	21	29	13	14	7	15
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	79	52	45	4	13	2
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	77	79	61	9	3	10
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	294	174	138	5	2	3
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	30	25	25	3	4	0
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	27	27	23	4	0	4
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	95	75	94	12	12	11
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	134	119	118	8	13	9
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	82	79	89	7	8	4
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i> spp.	26	26	48	4	12	0
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	307	377	359	11	6	5
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	42	56	38	0	2	13
Samtliga arter	2384	2234	1966	7,2	6,5	6,9

Tabell 5. Andel återfångade av individer fångade som årsungar (1K) vid CES-platser året före. Endast arter med mer än en återfångst 2012, 2013 eller 2014 redovisas. Materialet har uppdelats på stannfåglar, kort-distansflyttare resp. tropikflyttare. Förändringarna har inte testats statistiskt.

Art	Antal fångade årsungar			Andel återfångade (%)		
	2011	2012	2013	2012	2013	2014
Övervintrar i Sverige						
Entita <i>Parus palustris</i>	29	39	24	14	3	17
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	222	303	127	4	3	2
Talgoxe <i>Parus major</i>	202	287	138	3	3	5
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	15	13	11	0	15	0
Övervintrar i Västpalearktis						
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	290	204	159	0	0	2
Koltrast <i>Turdus merula</i>	43	40	34	2	2	0
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	14	24	4	0	12	0
Sävparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	89	113	74	2	2	4
Övervintrar i tropiska Afrika						
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	16	21	35	6	0	6
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	257	136	118	0	1	1
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	83	86	107	0	2	2
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	356	245	103	1	1	1
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	97	112	85	2	4	1
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	103	101	80	2	1	2
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	550	422	481	1	2	1
Samtliga arter	2998	2708	2173	1,2	1,7	1,7

Figur 5. Andel återfångade av individer fångade som ungfåglar (1K) vid CES-platser året före. Motsvarande siffror för de senaste åren finns i tabell 5.

Figur 6. Andel ungfåglar (1K) i fångsten. Uträknat som medelvärdet (bakåt och framåt för jämförbara årspar och platser) inom CES.

Tack!

Vi vill rikta ett varmt tack till alla deltagare 2013, såväl ansvariga märkare som medhjälpare till dessa: Mats Alderus, Anders Arnell, Tomas Brodin, Kjell Carlsson, Lennart Carlsson, Matz Carlsson, Tomas Carlsson, Jeanette Chrisander, Kay Collister, Björn Ehrenroth, Paul Elfström, Jan Eriksson, Inger Fransson, Thomas Fransson, Thord Fransson, Magnus Fridolfsson, Lars Gotborn, Anna Grönlund, Johanna Gustafsson, Arne Hegemann, Jon Hessman, Anouschka Hof, Thomas Holmberg, Nina Janelm, Andreas Johansson, Daniel Johansson, Jonas Johansson, Lars Johan Johansson, Per Johansson, Torbjörn Johansson, Rebecka Jonpers, Mikael Jönsson, Robert Lager, Mattias Laisfeldt, Lars-Erik Larsson, Leo Larsson, Ulf Larsson, Andreas Magnusson, Gittan Matsson, Roger Mellroth, Júlio M Neto, Lisa Nevander, Tobias Lilja Nordin, Berth Nygren, Jan Ohlsson, Ingrid Reyper, Bertil Roos, Daniel

Roos, Urban Rundström, Pablo Salmon, Chris Sharpe, Bo Slunge, Åsa Steinholtz, Darius Strasevicius, Claes Svedlindh, Ola Svensson, Anders Tengholm, Monica Thelin, Bengt Thorsell, Pontus Wennesjö, Anders Westlund, Håkan Winqvist, Niclas Winqvist, Jan Wärnbäck samt ytterligare några, för oss anonyma, medarbetare!

Flera av deltagarna har fått ekonomiskt stöd av lokala sponsorer, till vilka vi vill framföra vår uppskattning.

Alvins fond har lämnat ekonomiskt bidrag som gjort det möjligt för oss att lämna stöd till deltagarnas materielkostnader.

Publicerat

Föregående års rapport:

Wenninger, T., Jansson, L. & Fransson, T. 2014. CES – Sverige 2013. *Ringinform* 37: 1-9.